

MAT FOR MILLIONAR

DET FYRSTE KLIPPFISK-KLONDYKE PÅ
MØRE 1860 - 1880

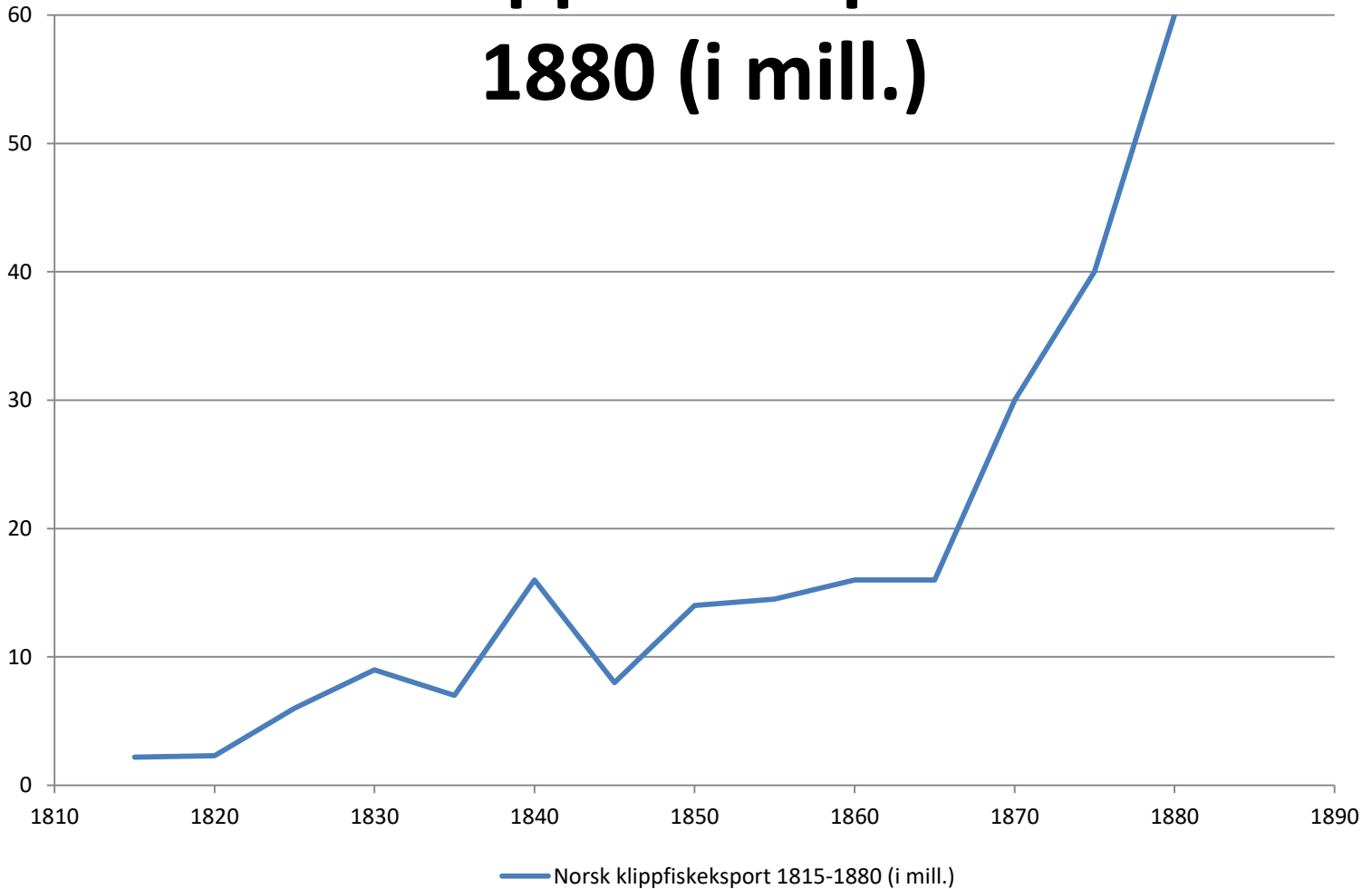
MARCA
REGISTRADA

Norsk klippfiskeeksport 1815-1880 (i mill.)

CHRISTIAN JOHNSEN 1828 - 1893

LØNSAM FORRETNINGSIDÈ

- Salg av klippfisk til Spania: spanske-tida 1830 – 1870 => gratis transport
- Frakt: Krim-krig 1853 – 1856 => behov for tonnasje. Krigen bidrog til etterspurnad etter norske frakter. Leverte forsyningar til franske og britiske tropper på Krim – tok med rug heim frå Odessa.
- Handel med tømmer: stor internasjonal marknad

FISK – FRAKT - TØMMER

FORRETNINGSSTRUKTUR

- Frakt- og handelsflåte – Jekt, brigg, skonnert, barkskip, galeas og damp
- Klippfiskoppkjøp – «slofart»
- Varer til krambudene
- Verft (Nedre Kranen) – eigarskap i minst eitt av dei andre to verfta
- Reperban
- Klippfiskproduksjon
- Pakkhus – lagring
- Tørkeberg
- Brygger – (svalganger)
- Fiskever (4 øyar) – Haaholmen, Ringsøyen, Koldholmen, Lysøyen
- Tønne- og kassefabrikk
- Guanomølle
- Trankokeri
- Fiskelimproduksjon

KLIPPFISKKVALITETAR I PORTUGAL (1867 – 1873)

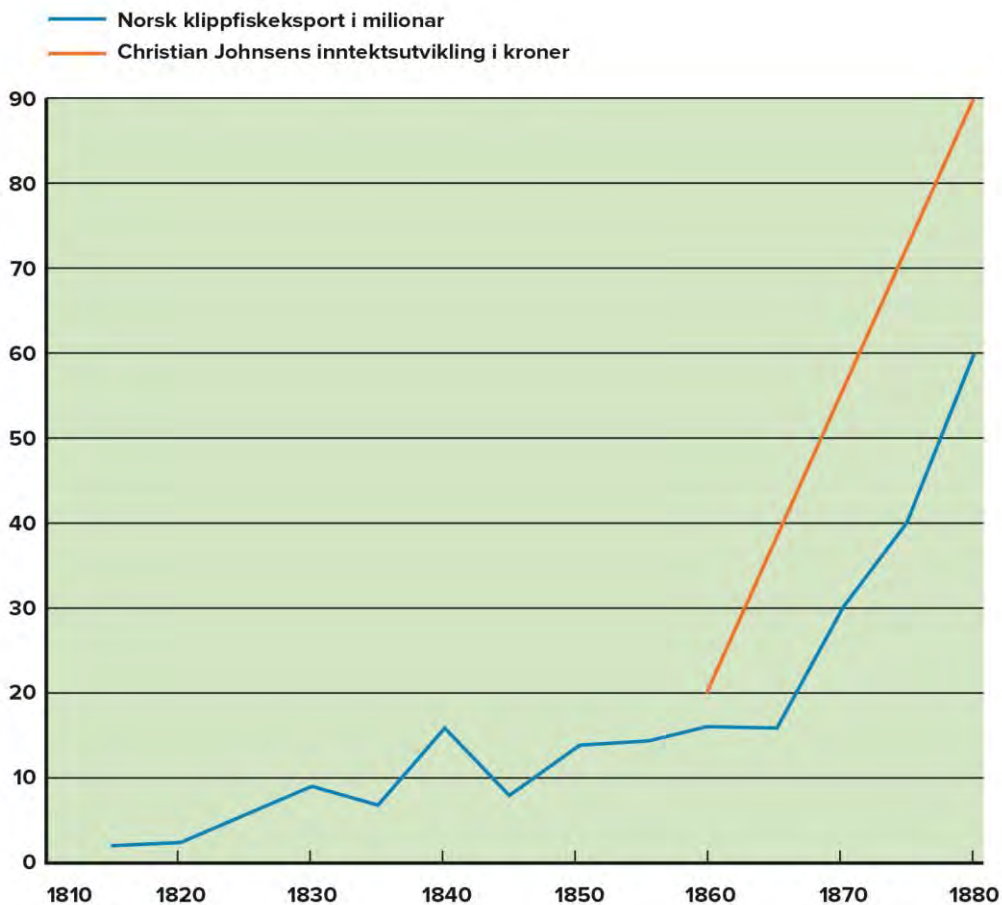
LISBOA-SVENSK	LISBOA-ENGELSK	PORTO-PORTUGISISK
Regular (vanleg)	Good	Regular eller Bacalhau
Inferior (mindreverdige)	Cullage (av eng. cull (?) som betyr dårleg kvalitet)	Refugo (kondemnert)
Fuktig	Mondango (namn på kvalitet som blir kasta over bord)	Partido (brukken)
Bruten	Pieces to labores	Deitados ao mar (kasta på sjøen)
Våt		Humido (fyrste gong i 1873)
Gammel		
Kastade över bord		

	Nye produkt	Ny produksjons metode	Ny forsyningskjede	Nye marknader	Ny bedriftsorganisering
ÅLESUND	Reiskap, garn, båt, medisintran, fiskeguano, havfiskeflåte, skarpseilarar	Destillering av tran, fiskeguano-møller Frysing av agn, linefiske	Desentralisert klippfisk-tilverking, dampskip til levering av agn, Storegga, bankfiske, Islandsfiske	Vestindia (klippfisk) , Europa (tran, guano)	
KRISTIANSUND	Blikk-emballering. Trekasser. Dobbel botn i trekassene. Skarpsiglarar.	Linefiske, Tørkemetoder klippfisk til tropiske område, tørking på bjørk,	dampskip levering av agn, sentralisering produksjon, Slopert, Island, Nyfundland	Vestindia, Afrika, Asia, Latin-Amerika (tran, guano, klippfisk)	Spesialisert rekneskapsføring BRAND MARKNADS- FØRING REKLAME

JOHNSENS INNTEKTSUTVIKLING

1863: 350 000 kroner

1883: 1 100 000 kroner

UTNYTTA LOKALE NATURLEGE FORDELAR

SPECIALISERT PRODUKSJON

**FRIHANDEL => AUKA SIRKULASJON AV KAPITAL –
INFORMASJON –VARER - FOLK**

MODERNISERING

ØKONOMISK VEKST

EVT INDUSTRIUTVIKLING

FELLESTREKK I IMPORTOMRÅDA

PREFERANSAR I TRADISJONELLE OG NYE MARKNADAR

IBERIA

- SPANIA= BRITISK KLIPPFISK
- PORTUGAL=
NYFUNDLANDSKLIPPFISK

MEN: FRÅ 1870-ÅRA HAR
NORSKE EKSPORTØRAR
MONOPOL I BISKAYA

EMIGRASJONSOMRÅDA

- KONKURRANSE MELLOM
AMERIKANSK OG NORSK
KLIPPFISK BESTE-
SORTERING PÅ DEN LATIN-
AMERIKANSK MARKNAD

FRÅ 1850 ->

KVIFOR VANN NORSKE EKSPORTØRAR MARKNADEN I NORD-SPANIA?

- 1. Heilårs leveransar**
- 2. Billegare varer og «god nok» klippfisk**
- 3. Stabil transport og levering**
- 4. Volum i klippfiskimporten gir
transportinntekter**

...OG I PORTUGAL?

RESERVEMARKNAD I VEKST

- 1. Høgere gjennomsnittskonsum enn i Spania**
- 2. Avtakande tilgang til Nyfundlandsfisk**
- 3. Boikott av britisk fisk 1870-åra**
- 4. Stabile og billige leveransar**
- 5. Inntekter på re-eksport av klippfisk**

NORSK KLIPPFISK I EMIGRASJONSOMRÅDA: PRIMA VARE TIL DEI «NYE BARONANE»

LAND	PRODUKSJON	OVERKLASSE	ARBEIDARKLASSE/ SLAVAR
CUBA	Sukkerplantasjer, slavetrade, nexus for re-eksport i Karibia	Johnsen-fisk prima	Nyfundlandsfisk
BRASIL	Kaffi- og sukkerplantasjer, entreprenørselskap	Johnsen- fisk prima	Nyfundlandsfisk Norsk tørrfisk (uspes)
ARGENTINA	Gruvedrift, eksportretta landbruk, korn, ull, kjøt (etter 1876)	Johnsen – fisk	Nyfundlandsfisk
CHILE	gruvedrift	Johnsen-fisk	Nyfundlandsfisk
PERU	fugleguano	Johnsen -fisk	Nyfundlandsfisk Kinesisk import
FILLIPINENE	Sukkerplantasjer, hamp-produksjon	Johnsen - fisk	? Anna?

NORSK KLIPPFISK

- EIT VIKTIG SYMBOL FOR KJØPESTERKE EMIGRANTAR
- Transnasjonale smeltediglar
- Klasesamfunn
- Tydlegjere kulturell og økonomisk identitet
- Gjennom uttrykk som prosa, dans, musikk, sport (tango, fado, blues, samba) og: **gastronomi**

MARKNAD FOR «NY-TRADISJONAR»

- Behovet for «ny»- identitet skapte rom for konkurrerende kommersielle krefter.
- Klippfiskeeksportørane møter konkurranse får andre matvarer ved å vidareutvikle produktet og marknadsføre det ved bruk av reklameplakatar og fargerike boksar i 5 – 10 kilos storleik.
- Brand og marknadsføring – nytt i 1850-åra - USA
- I klippfiskeeksporten: Christian Johnsens impuls, men dei andre tok raskt etter

BACALAO SUPERIOR SIN ESPINAS

WEST-NORWAY CODFISH CO. A-S LTD. AALESUND

1860-ÅRA->

- gode fiskeinnsig
- god uttaks- og tilverkingstruktur
- marknadstilpassa eksport
- færre konkurrentar
- økonomisk vekst i importområda

BACALHAU À ARAGONEZA

Bruk klargjort og trekt klippfisk. Kok opp poteter.

Finhakk 4 – 5 løk, 2-3 buntar persille og koriander, kvitløksfedd, ei god spiseskjei paprikapulver, pepar og nokre laurbærblad. Tilsett **rikeleg** med olje – hugs at dette skal gi fukt til retten... -la dette surre godt.

Skiv potetene, del/skiv klippfisken og legg lagvis: klippfisk, potet, og løkblanding – avslutt med potet! Legg noko smør på toppen, dryss over eit godt lag med strøkavring og parmesan, og pisk eit par eggeblommer som du slår over til slutt. Lat det stå i omnen til overflata er godt steikt.

WWW.BACALHAUBIBLIOTEKET.COM

bacalhauBiblioteket

- I samarbeid med
- Trolletegn – fotograf VASCO PINHOL
- Tindetrykk – grafisk designer TRUDE ØVREBØE

